

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

ВИПУСКНА РОБОТА

на тему:

Забезпечення методичного супроводу підприємств, установ, організацій, які проводять спеціальні об'єктові навчання і тренування з питань цивільного захисту

слухача з короткострокового підвищення кваліфікації з питань цивільного захисту

Завідувачі обласних методичних кабінетів, методисти навчально-методичних центрів цивільного захисту

Методист обласного методичного кабінету навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Миколаївської області

Жежерун Сергій Полікарпович

Перевірив: _____
(посада, вчений ступінь (звання), прізвище, ініціали)

КИЇВ 2017

ЗМІСТ

	ВСТУП	3
I	ОРГАНІЗАЦІЯ МЕТОДИЧНОГО СУПРОВОДУ	
1.1	Складнощі організації здійснення методичного супроводу та шляхи їх подолання.	5
1.2	Принципові засади організації методичного супроводу навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях	8
II	ЗДІЙСНЕННЯ МЕТОДИЧНОГО СУПРОВОДУ	
2.1	Консультаційно-методична робота	12
2.2	Практична підготовка	13
III.	ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ, ЩОДО ЗДІЙСНЕННЯ МЕТОДИЧНОГО СУПРОВОДУ	
3.1	Загальні положення	15
3.2	Розподіл функцій щодо здійснення методичного супроводу	20
	ВИСНОВОК	24
	СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:	25

ВСТУП

В основу реалізації заходів щодо здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях, покладено принцип взаємодії суб'єктів господарювання, що проводять навчання діям у надзвичайних, аварійних ситуаціях та в умовах терористичного акту та навчально-методичних центрів цивільного захисту та безпеки життєдіяльності (далі - Центри) які проводять методичний супровід практичної підготовки керівників та осіб, які очолюють штаби керівництва спеціальних об'єктових навчань (тренувань) з

питань цивільного захисту (далі - практична підготовка) та функціональне навчання (підвищення кваліфікації цільового призначення) керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту для потреб суб'єктів господарювання. [11, с. 2].

Успішне вирішення цих завдань потребує формування цільового методичного комплексу, що дозволить здійснювати методичний супровід як суб'єктів господарювання у період підготовки на підприємствах, в установах, організаціях спеціальних об'єктових навчань, тренувань з питань цивільного захисту так і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування (з видання навчально-наочних посібників, забезпечення діяльності консультаційних пунктів та організації заходів цивільного захисту).

Цей комплекс забезпечується Центрами та передбачає:

консультативно-діагностичну, методичну, інформаційну підтримку діяльності підприємств, установ та організацій, спрямовану на підготовку працівників до дій у надзвичайних ситуаціях, розроблення та впровадження заходів, щодо їх забезпечення необхідними навчально-методичними матеріалами (рекомендації, програми, посібники, куточки тощо);

координацію діяльності базових (опорних) навчальних закладів з питань цивільного захисту та безпеки життєдіяльності;

створення науково-методичних об'єднань, творчих груп, шкіл педагогічного досвіду, забезпечення поінформованості з питань цивільного захисту викладачів кафедр та циклових комісій вищих навчальних закладів;

методичне забезпечення та моніторинг діяльності навчально-консультаційних пунктів з питань цивільного захисту.

Координацію науково-методичної діяльності структурних підрозділів Центрів забезпечує обласний методичний кабінет. [11, с. 12].

Кінцева мета методичного забезпечення - оснащення підприємств, установ, організацій методикою здійснення заходів цивільного захисту та на цій основі забезпечення їх рівня роботи відповідно до вимог законодавства.

I. ОРГАНІЗАЦІЯ МЕТОДИЧНОГО СУПРОВОДУ

1.1 Складнощі організації здійснення методичного супроводу та шляхи їх подолання.

Враховуючи власний практичний досвід щодо організацій здійснення методичного супроводу в рефераті зроблено спробу обговорити, шляхи практичного вирішення проблеми, які виникають під час організації здійснення методичного супроводу суб'єктів господарювання - основною (самою чисельною складовою) ланка в єдиній державній системі ЦЗ держави, де зосереджено людських і матеріальних ресурсів. Тому предметом – конкретною проблемою, яка розглядається в рефераті є методика роботи з організацій здійснення методичного супроводу.

Аналіз роботи педагогічних працівників щодо вивчення стану та методики навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях на підприємствах, в установах і організаціях під час перевірок територіальних підсистем єдиної державної системи цивільного захисту, а також під час підготовки і проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту виявив низку проблем, а саме:

1. Відсутність у керівництва суб'єкта господарювання чіткої уяви про те, кого та чому необхідно навчати.
2. Нерозуміння персоналу кінцевого результату, який очікується від навчання.
3. Відсутність мотивації до навчання.
4. Очікування керівництвом миттєвого результату від навчання.
5. Відсутність можливості застосувати навички на практиці.

Враховуючи визначені проблеми та спираючись на наукові матеріали зокрема видання «Методи навчання персоналу». Сучасні форми та методи навчання персоналу автор І.Г. Носирева, [19, с. 1-2] робимо висновок що, досягнення поставленої мети можливе за умов комплексного підходу до вирішення проблеми складовими якого є:

- розроблення та розповсюдження навчально-методичних матеріалів методичних розробок, рекомендацій з підготовки і проведення на підприємствах, в установах та організаціях спеціальних об'єктових навчань (тренувань) з питань цивільного захисту;

- розробка програмно-методичного забезпечення навчання працівників та населення (за місцем роботи та проживання), розробка відповідних програм підготовки до дій у надзвичайних ситуаціях;

- підготовка та проведення планових тематичних і поточних консультацій, розроблення оригінал-макетів стендів інформаційно-довідкових куточків з питань цивільного захисту;

- надання кваліфікованої допомоги консультаційним пунктам (при органах місцевого самоврядування) у відпрацюванні плануючої, облікової, звітної документації, складанні пам'яток, листівок, відбору літератури, відомостей та інформації, що розміщуються на стендах пункту;

- надання інформаційної та методичної підтримки базовим (опорним) з цивільного захисту та безпеки життєдіяльності навчальним закладам у відпрацюванні документації з питань цивільного захисту та підготовки й проведення заходів «Дня цивільного захисту», методичному забезпеченні діяльності методичного кабінету опорних з питань цивільного захисту навчальних закладів;

- створення фонду навчальної, довідкової, методичної та іншої літератури і матеріалів, щодо навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях;

- запровадження гнучкої системи моніторингу результативності навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях;

- надання необхідних інформаційно-аналітичних послуг суб'єктам забезпечення цивільного захисту для відпрацювання планів (інструкцій) щодо реагування на надзвичайні ситуації, планів цивільного захисту на особливий період та планів локалізації і ліквідації аварій.

У навчально-методичному центрі цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Миколаївської області вироблено алгоритм роботи, який дозволяє якісно вирішити проблему.

З цією метою:

1. Розроблені Плани взаємодії Центру з ГУ ДСНС у Миколаївській області та Управлінням з питань НС Миколаївської обласної державної адміністрації.
2. На підставі планів взаємодії, працівниками Центру здійснюється вивчення стану та методики навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях на підприємствах, в установах і організаціях. За результатами роботи на спільних нарадах визначаються яких навчально-методичних матеріалів недостатньо, складається графік їх виготовлення. Визначається склад робочих груп та терміни виготовлення матеріалів.
3. Результати вивчення стану та методики навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях, враховуються під час розроблення щорічних організаційно-методичних документів місцевих державних адміністрацій та

органів місцевого самоврядування з підготовки населення до дій у надзвичайних ситуаціях.

4. Розроблено та затверджено типові програми підготовки працівників до дій у надзвичайних ситуаціях.

5. Розроблені методичні рекомендації та методичні розробки з проведення спеціальних об'єктових навчань (тренувань) та відпрацювання документів з питань планування, організації та здійснення заходів цивільного захисту.

Доцільно зауважити, що весь комплекс заходів проводиться відповідно до регіональної складової програми функціонального навчання у сфері цивільного захисту. Розроблені матеріали доповнюють один одного, вони є ланцюгами однієї освітньої концепції в області.

З урахуванням вище викладеного у рефераті зроблена спроба систематизувати організацію роботи педагогічного складу, щодо здійснення методичного супроводу практичної підготовки на підприємствах, в установах, організаціях спеціальних об'єктових навчань, тренувань з питань цивільного захисту.

1.2 Принципові засади організації методичного супроводу навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях

Виходячи з основних положень нормативно-правової бази у сфері освіти, головних завдань та повноважень центру, методичний супровід навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях можна визначити як процес безперервної взаємодії центрів з суб'єктами господарювання спрямований на розробку, обґрунтування та впровадження заходів з навчання населення діям у надзвичайних, аварійних ситуаціях та в умовах терористичного акту.

При здійсненні заходів методичного супроводу необхідно дотримуватися основних принципів це: взаємоповага, толерантність і компетентність.

Педагогічний працівник повинен пам'ятати що він є представником ДСНС України, який знає та у своїй роботі спирається на вимоги нормативно-правових актів сфери цивільного захисту, тому висловлювати власні думки, давати готові рецепти і висувати безапеляційні вимоги та судження для нього є неприпустимим.

Суб'єкт господарювання (далі СГ) є основною первинною ланкою, де практично і найбільш повно вирішується весь комплекс завдань, визначених Кодексом цивільного захисту, у тому числі і здійснення навчання працівників з питань цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки та практичної підготовки під час проведення спеціальних об'єктових навчань, тренувань з питань цивільного захисту.

Форми і методи надання послуг можуть бути різноманітними, але практичний досвід виділяє з них найбільш поширені, це:

надання консультаційно-методичної та практичної допомоги керівникам та посадових особам СГ по виникаючим питанням сфери цивільного захисту;

проведення інструктивно-методичних занять, інструктажів та надання консультаційно-методичної допомоги безпосередньо на СГ з питань підготовки і проведення спеціальних об'єктових навчань, тренувань з питань цивільного захисту;

розробка (рецензування) та розповсюдження рекомендацій та інформаційних матеріалів з питань навчання населення діям у надзвичайних, аварійних ситуаціях та в умовах терористичного акту за місцем роботи, навчання та проживання;

надання методичних рекомендацій з питань організації, планування та здійснення заходів цивільного захисту на СГ, розроблення програмної та навчальної-методичної документації з навчання персоналу діям в умовах надзвичайних, аварійних ситуацій та аварій;

проведення занять з навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях, за заявками СГ та фізичних осіб, за відповідними програмами підготовки (темами);

З введенням в дію Кодексу цивільного захисту та прийняттям ряду нормативно-правових актів передбачених ним в Україні створено Порядок здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях за місцем роботи, місцем навчання та місцем проживання, затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 26.06.2013 № 444, Порядок підготовки до дій за призначенням органів управління та сил цивільного захисту, затверджено

постановою Кабінету Міністрів України від 26.06.2013 № 443 та Порядок проведення навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту, затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 23.10.2013 № 819.

Обов'язковість навчання працюючого населення є однією з вимог Кодексу цивільного захисту і здійснюється в робочий час за рахунок коштів роботодавця за програмами підготовки населення діям у надзвичайних ситуаціях, а також під час проведення спеціальних об'єктових навчань, тренувань з питань цивільного захисту.

Особи керівного складу та фахівців органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та суб'єктів господарювання, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту, у перший рік призначення на посаду і періодично один раз на три-п'ять років зобов'язані проходити функціональне навчання з питань цивільного захисту у навчально-методичному центрі цивільного захисту та безпеки життєдіяльності. Відповідні записи про навчання заносяться у трудову книжку.

Проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту належить до завдань і обов'язків суб'єктів господарювання та є формою практичної підготовки осіб керівного складу і працівників, що визначає в цілому готовність до реалізації планів реагування на надзвичайні ситуації, локалізації і ліквідації наслідків аварій на об'єктах підвищеної небезпеки та планів цивільного захисту на особливий період. Основні положення, періодичність, форми та вимоги до організації та порядку проведення спеціальних об'єктових навчань, тренувань з питань цивільного захисту визначені Порядком організації та проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту, затверджено наказом МВС України від 11.09.2014р. № 934 (далі Порядок проведення СОН (СОТ)).

Основою для планування функціонального навчання та здійснення методичного супроводу є: розпорядження Кабінету Міністрів України Про затвердження Плану основних заходів цивільного захисту на рік та Про затвердження Плану комплектування з навчання слухачів за держаним замовленням; розпорядження голови Миколаївської обласної державної

адміністрації Про затвердження Плану основних заходів з підготовки Миколаївської територіальної підсистеми ЄДС ЦЗ на рік; організаційно-методичні вказівки з навчання населення Миколаївської області на рік; річний план комплектування центру слухачами; графіки проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту, начальні плани, робочі навчальні програми та навчальні програми постійно-діючих семінарів, положення, настанови, рекомендації.

Перелік організаційно-методичних документів, щодо планування навчального процесу з функціонального навчання визначено Положенням про організацію навчального процесу з функціонального навчання, яке затверджено наказом МВС України від 21.10.2014р. № 1112 (далі Положення про функціональне навчання), основними з яких є:

план комплектування центру з навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією та здійсненням заходів цивільного захисту;

плани-графіки проведення практичної підготовки осіб керівного складу і фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів цивільного захисту на підприємствах, установах, організаціях;

розклади занять для кожної навчальної групи слухачів.

Методичний супровід практичної підготовки організовується і проводиться педагогічним складом центру безпосередньо на суб'єктах господарювання за планами-графіками практичної підготовки осіб керівного складу і фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів цивільного захисту на підприємствах, установах, організаціях. Форма план-графіка та організація роботи щодо його розроблення визначено Порядком проведення СОН (СОТ).

При плануванні здійснення методичного супроводу, в першу чергу, забезпечуються суб'єкти господарювання віднесені до відповідної категорії цивільного захисту, та (або) продовжують свою діяльність в особливий період, об'єкти підвищеної небезпеки, або потенційно небезпечні об'єкти, суб'єкти господарювання де створені служби та формування цивільного захисту.

II. ЗДІЙСНЕННЯ МЕТОДИЧНОГО СУПРОВОДУ

2.1 Консультаційно-методична робота

Одним з напрямків методичного супроводу є консультаційно-методична робота з надання професійної допомоги фізичним і юридичним особам з вирішення певної проблеми (задачі) у сфері цивільного захисту у межах чинної нормативно-правової бази.

Надання консультаційно-методичної та практичної допомоги посадовим особам підприємств, установ, організацій, навчальних закладів та громадських організацій з підготовки населення до дій у надзвичайних ситуаціях може здійснюватися в методичному кабінеті Центру, консультаційно-методичних кабінетах структурних підрозділів Центру так і безпосередньо на суб'єктах господарювання за формами – поради, роз'яснення, рекомендацій, аналізу, прогнозу, довідки, спільно виробленого рішення та інше.

За досвідом роботи педагогічного складу консультаційно-методична допомога може надаватися за напрямами:

- підготовки на підприємствах, в установах, організаціях спеціальних об'єктових навчань, тренувань з питань цивільного захисту;

- розробки документів з питань планування, організації та здійснення заходів цивільного захисту;

- розробки документів з організації роботи комісій з питань надзвичайних ситуацій та евакуації;
- організації навчання населення за місцем роботи, навчання та проживання за програмами підготовки працівників до дій у надзвичайних ситуаціях;
- організації навчання керівного складу і фахівців з питань цивільного захисту та пожежної безпеки;
- визначення потенційних небезпек, що характерні для місця розташування, проживання та методів реагування на них;
- у доборі літератури, інформаційно-довідкових та методичних матеріалів за тематичними розділами програм підготовки працівників та викладання навчальних питань з підготовки населення до дій у надзвичайних ситуаціях;
- розробка (рецензування) та розповсюдження рекомендацій та інформаційних матеріалів з питань навчання населення діям у надзвичайних, аварійних ситуаціях та в умовах терористичного акту за місцем роботи, навчання та проживання;
- складу навчально-матеріальної бази сфери цивільного захисту суб'єкту господарювання, змісту інформації та повідомлень на стендах, інформаційно-довідкових куточків з питань цивільного захисту та інше.

Невід'ємним принципом будь якого навчання, є диференційований підхід. Насамперед це врахування особливостей навчання слухачів – людей з певним життєвим та професійним досвідом, знаннями з власними переконаннями та оцінками явищ суспільного життя, особистим досвідом навчання.

Диференційований підхід вимагає постійного урізноманітнення організаційних форм проведення методичного супроводу, його активізації, залучення самих слухачів до розв'язання проблемних ситуацій, освоєння методики вироблення управлінських рішень із запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.

При наданні консультаційно-методичної допомоги педагогічний працівник центру повинен надавати вичерпну інформацію щодо організації цивільного

захисту на суб'єкті господарювання, при цьому обов'язково враховувати особливості підприємств, установ, організацій.

Кінцева мета методичного забезпечення - оснащення підприємств, установ, організацій методикою здійснення заходів цивільного захисту і на цій основі забезпечення їх рівня роботи відповідно до вимог законодавства.

2.2 Практична підготовка

Практична підготовка є головним завданням і основним змістом роботи педагогічного складу та проводиться з метою досягнення злагодженості в роботі керівного складу, органів управління, формувань, робітників, службовців підприємств, установ, організацій щодо відпрацювання дій у разі загрози і виникнення надзвичайних ситуацій.

Методичним супроводом забезпечуються:

командно-штабні, штабні навчання і тренування з питань цивільного захисту, що проводяться з ланками Миколаївської територіальної підсистеми ЄДС ЦЗ;

комплексні об'єктові навчання (тренування);

тренування з учасниками навчально-виховного процесу загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладів щодо дій НС та при виникненні пожеж під час проведення ними "Дня цивільного захисту";

тренування з учасниками навчально-виховного процесу дошкільних навчальних закладів щодо дій у НС та при виникненні пожеж під час проведення ними "Тижня безпеки дитини";

об'єктові тренування спеціалізованих служб цивільного захисту;

об'єктові тренування формувань цивільного захисту;

спільні об'єктові тренування спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту;

протипожежні тренування;

протиаварійні тренування;

навчальні тривоги.

Методичний супровід комплексних об'єктових навчань здійснюється згідно із затвердженими планами-графіками практичної підготовки під час проведення

інструкторсько-методичних заняття на підприємствах, в установах та організаціях, що проводять комплексні об'єктові навчання в межах відповідних адміністративно-територіальних одиниць. Перелік навчально-виробничих завдань у планах проведення інструкторсько-методичних занять та строки і тривалість їх проведення узгоджуються із замовниками.

Методичний супровід об'єктових тренувань спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту, протипожежних і протиаварійних об'єктових тренувань здійснюється шляхом проведення планових консультацій, надання роз'яснень, методичних рекомендацій, оформлення зразків документів, тематичних папок, тощо. [16, с. 9]

III. ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ, ЩОДО ЗДІЙСНЕННЯ МЕТОДИЧНОГО СУПРОВОДУ

3.1 Загальні положення

Безпосередньо методичний супровід педагогічному працівнику рекомендується почати не менш як за 45 діб до початку навчань з проведення робочої зустрічі з керівництвом суб'єкту господарювання під час якої рекомендується обговорити та узгодити наступні питання:

мета проведення методичного супроводу;

порядок навчання керівного складу та учасників спеціальних об'єктових навчань і тренувань в підготовчий період та під час проведення навчань (тренувань);

порядок надання допомоги щодо розробки документів для проведення навчань (тренувань), алгоритмів дій учасників;

порядок організації та проведення комплексу занять для підготовки керівництва і забезпечення успішного проведення навчань (тренувань);

ступінь участі педагогічних працівників під час проведення навчань (тренувань) та підготовки необхідних даних для підведення підсумків і підготовки звіту;

інші заходи які, на думку сторін, необхідно провести за планом забезпечення методичним супроводом.

Рекомендації педагогічному працівнику

Відповідно до пункту 2.6 Порядку проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту, підготовка керівництва для забезпечення успішного проведення навчання здійснюється на спеціально організованих керівником СГ інструктивно-методичних заняттях, що проводяться педагогічним складом центру.

Під час таких занять, що проводяться безпосередньо на СГ, заступниками (помічниками) керівника навчання, персоналом штабу керівництва відпрацьовуються документи з проведення навчання. З посередниками та працівниками, які на час навчання призначаються керівниками на навчальних місцях з практичного відпрацювання заходів і робіт та/або/ залучаються до проведення таких заходів і робіт, проводяться інструктажі.

При роботі на СГ в першу чергу, необхідно ознайомитися з реальним станом організації цивільного захисту суб'єкту господарювання. Разом з заступниками (помічниками) керівника навчання, персоналом штабу керівництва окреслити спектр проблем, які допоможуть підготовці і проведенню спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту, розробити спільний план заходів та питання співпраці.

Відвідування суб'єкту господарювання повинно відбуватися з урахуванням індивідуального ритму роботи його керівництва. Для педагогічних працівників Центру необхідно, також, розуміння пріоритетності для керівного складу суб'єкта господарювання виконання прямих професійних обов'язків, але їх готовність до внесення коректив в графік роботи для проведення практичної підготовки є передумовою продуктивної співпраці. Аналіз стану заходів з цивільного захисту має проводитися в атмосфері порозуміння, під час обговорення слід спонукати до того, аби недоліки та шляхи подолання проблем висловлювалися самими учасниками спеціальних об'єктових навчань і тренувань. При підготовці спеціальних об'єктових навчань і тренувань необхідно допомагати керівництву у створенні навчальної обстановки, її нарощування, контролю і оцінки дій працівників згідно встановлених критеріїв оцінки, зокрема для оперативності оцінки обстановки, проведення розрахунків

сил і засобів та прийняття рішення на ліквідацію надзвичайної ситуації, оформленню та веденню документів та протоколів засідань комісій, своєчасності і правильності постановки завдань на проведення заходів.

Педагогічний працівник повинен розуміти і нагадувати, що його роль у житті підприємства не вичерпується з завершенням навчання. Увага до розвитку стану цивільного захисту на суб'єкті господарювання, систематичні відвідування, готовність до співпраці та допомоги дають позитивний результат.

У ході розбору педагогічні працівники центру можуть надавати рекомендації відносно заходів, які доцільно провести щодо уточнення плануючої документації, організації підготовки працівників до дій у надзвичайних ситуаціях, а також всіх видів забезпечення для підтримання готовності системи цивільного захисту об'єкта на необхідному рівні.

Таким чином, методичний супровід повинен мати плановий організований характер та здійснюється шляхом:

- проведення педагогічними працівниками центрів інструктивно-методичних занять;
- участю у розробленні документації з підготовки та проведення навчань (тренувань);
- проведення інструктажів з посередниками та працівниками СГ;
- здійснення посередницьких функцій за запрошенням керівника навчання;
- участю у підготовці та проведенні заходів з підведення підсумків спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту.

Інструктивно-методичні заняття проводяться майстрами виробничого навчання з персоналом підприємств, установ, організацій, які під час проведення комплексних об'єктових навчань, тренувань виконують обов'язки заступників, помічників керівника навчанням, тренуванням, начальників спеціалізованих служб цивільного захисту, входять до складу посередницького апарату, штабу з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій. Окремо проводяться заняття з керівниками навчальних груп з підготовки

працівників на підприємствах, в установах та організаціях з питань захисту і дій у НС.

Мета інструкторсько-методичного заняття полягає у підготовці його учасників до вибору і застосуванню найбільш прийнятних методів їх роботи під час підготовки і проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту, використання навчального часу та матеріально-технічних засобів.

На інструктивно - методичних заняттях розкриваються такі питання:

1. Розробка проекту наказу про проведення навчання.
2. Порядок роботи посередників та працівників, які на час навчання призначаються керівником на навчальних місцях з практичного відпрацювання заходів і робіт та/або/ залучаються до проведення таких заходів і робіт.
3. Організація роботи щодо відпрацювання заступниками (помічниками) керівника навчання, персоналом штабу керівництва документів з проведення навчання що проводяться безпосередньо на підприємстві, в установі, організації.
4. Особливості проведення етапів навчання (тренування) виходячи із специфіки організації та виконання заходів цивільного захисту на суб'єкті господарювання.

План проведення інструктивно-методичних занять повинен мати теоретичну та практичну частини. Зміст плану повинен мати такі складові:

1. Вступна частина, яка передбачає тему, мету заняття, навчальні питання, та порядок їх відпрацювання, специфіку застосування навчально-матеріальної бази, заходи безпеки під час її використання та заходи пожежної безпеки.
2. Основна частина передбачає відпрацювання 2-3 навчальних питань, які спрямовуються для досягнення мети заняття.
3. Заключна частина передбачає перевірку знань, підведення підсумків заняття, постановка завдань на подальшу підготовку, час та термін перевірки готовності до проведення навчання.

Під час занять до його учасників доводиться тема навчання, тренування, навчальні цілі та навчальні питання, що будуть відпрацьовуватися за етапами

навчання, тренування, обстановка, визначена планом навчання, тренування, найбільш доцільні дії, тих хто навчається та критерії оцінки навчання, тренування. Заняття проводяться з кожного або одночасно з декількох етапів навчання, тренування. На занятті майстер виробничого навчання роз'яснює особливості проведення етапів навчання, тренування, виходячи із специфіки організації та виконання заходів цивільного захисту на підприємстві в установі, організації.

До учасників заняття доводиться порядок розробки та змістовність особистих планів роботи та порядок представлення матеріалів із розбору навчання, тренування.

В особистих планах роботи, як правило відображаються питання:
тема та основні цілі для конкретної навчальної категорії;
етапи, навчальні періоди, їх зміст та тривалість;
навчальні питання по кожному періоду, час і метод їх відпрацювання (у частині що стосується заступника, помічника або посередника);
зміст, способи, час вручення ввідних та порядок їх розіграшу з тими, хто навчається.

Інструктивно-методичні заняття з керівниками навчальних груп з навчання працівників підприємств, установ, організацій за програмами їх підготовки до дій у надзвичайних ситуаціях проводяться майстрами виробничого навчання за один день до вивчення працівниками тематики цих програм. Мета цих занять - підготувати керівників до якісного проведення занять, вибору та застосуванню методів і прийомів навчання, використанню навчального часу і матеріально технічних засобів. Тривалість інструкторсько-методичного заняття визначається навчальними цілями, кількістю навчальних питань та ступенем підготовки керівників навчальних груп з підготовки працівників з питань захисту і дій у НС.

Тривалість інструкторсько-методичних занять визначається навчальними цілями, кількістю навчальних питань та ступенем підготовки керівників навчальних груп з працівників до дій у надзвичайних ситуаціях.

Під час проведення інструктивно-методичних занять особлива увага звертається на:

порядок відпрацювання та зміст формалізованих документів щодо підготовки та проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань;

розробку зразків документів з підготовки та проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань;

розробку алгоритму дій учасників навчання відповідних суб'єктів господарювання;

інші питання.

За формою *інструктажу* проводяться заняття з групою працівників, які відповідно до плануючих документів з організації та проведення спеціального об'єктового навчання, тренування призначаються керівниками на навчальних місцях, та/або залучаються до робіт з імітації, нарощування обстановки або виконують у ході навчання, тренування практичні роботи з використанням техніки, інструментів, приладів тощо.

Під час практичного відпрацювання учасниками навчання (тренування) навчальних елементів за їх етапами педагогічний працівник продовжує надавати методичну допомогу у формі консультування його учасників на основі постійного аналізу їх практичних дій згідно з встановленими критеріями оцінки, зокрема щодо оперативності оцінки обстановки, проведення розрахунків сил і засобів та прийняття рішення на ліквідацію надзвичайної ситуації, оформлення протоколів засідань комісій, своєчасності і правильності постановки завдань на проведення заходів та контролю їх виконання згідно з табелем строкових донесень на навчання тощо.

Підготовка осіб, які очолюють об'єктові формування ЦЗ та осіб, які очолюють штаби керівництва спеціальними об'єктовими навчаннями (тренуваннями) здійснюється в підготовчий період на навчальній базі територіальних курсів ЦЗ в складі навчальних груп згідно планів комплектування за відповідними програмами постійно діючих семінарів.

Підготовка працівників суб'єктів господарювання здійснюється згідно «Програми загальної підготовки працівників підприємств, установ та

організацій до дій у надзвичайних ситуаціях», затвердженої Наказом ДСНС № 310 від 06.06.2014.

3.2 Розподіл функцій щодо здійснення методичного супроводу

Методичний супровід здійснюється за планами-графіками практичної підготовки у взаємодії із територіальними органами ДСНС України органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та суб'єктами господарювання.

Безпосередня організація методичного супроводу покладається на начальника циклу практичної підготовки які здійснюють свою роботу у взаємодії з обласним методичним кабінетом центру.

Начальник циклу практичної підготовки

у взаємодії з територіальним підрозділом ГУ ДСНС, на підставі графіку проведення СОН (СОТ) з питань цивільного захисту на суб'єктах господарювання, складає "План-графік проведення практичної підготовки осіб керівного складу і фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів цивільного захисту на підприємствах, в установах, організаціях" та здійснює контроль за його виконанням;

організовує розробку майстрами виробничого навчання розкладів занять з методичного супроводу підприємств, установ, організацій що проводять спеціальні об'єктові навчання і тренування з питань цивільного захисту;

організовує підготовку майстрів виробничого навчання до проведення методичного супроводу та здійснює заходи щодо їх забезпечення підручниками, навчальними посібниками, порадами, настановами, інструкціями, рекомендаціями з проведення СОН, СОТ;

контролює проведення заходів методичного супроводу майстрами виробничого навчання згідно з розкладом занять;

проводить аналіз здійснення методичного супроводу практичної підготовки майстрами виробничого навчання та розробляє пропозиції щодо його удосконалення.

Майстер виробничого навчання

розробляє розклади занять з методичного супроводу суб'єктів господарювання, що проводять спеціальні об'єктові навчання (тренування) з питань цивільного захисту;

вивчає особливості підприємств (установ, організацій), на яких планується проведення спеціальних об'єктових навчань (тренувань);

готує з урахуванням специфіки суб'єкта господарювання необхідні формалізовані документи щодо підготовки та проведення навчання (тренування) та оптимальні алгоритми дій за його планом;

згідно з затвердженим розкладом проводить заняття або надає допомогу працівникам суб'єкта господарювання в їх проведенні;

надає методичну допомогу у формі консультування учасників навчання (тренування) з відпрацювання алгоритмів дій за планом його проведення під час їх реалізації (у розробці плануючих документів, відпрацюванні навчальних питань за етапами його проведення, підготовці даних для проведення розбору та відпрацюванні звіту за проведений практичний захід тощо);

проводить інші, узгоджені підчас першої робочої зустрічі з керівництвом суб'єкта господарювання заходи з вирішення наявних проблемних питань;

веде журнали обліку методичного супроводу господарювання, що проводять спеціальні об'єктові навчання і тренування з питань цивільного захисту;

доповідає на засіданні методичної комісії центру результати проведеного методичного супроводу за конкретний суб'єкта господарювання, основні висновки та пропозиції щодо подальшого вдосконалення методики його організації та здійснення.

Методист методичного кабінету центру:

координує та узагальнює стан виконання структурними підрозділами центру Графіка забезпечення центром методичного супроводу суб'єктів господарювання, що проводять спеціальні об'єктові навчання і тренування з питань цивільного захисту;

надає консультаційно-методичну допомогу майстрам виробничого навчання, а при необхідності бере безпосередню участь у розробці формалізованих документів щодо підготовки та проведення спеціальних об'єктових навчань (тренувань) та оптимальних алгоритмів дій його учасників за планом проведення;

проводить методичну підготовку майстрів виробничого навчання щодо проведення заходів методичного супроводу;

вивчає та узагальнює досвід роботи педагогічних працівників центру з питань забезпечення методичного супроводу;

плануються та проводить тематичні консультації.

Для здійснення методичного супроводу спеціальних навчань (тренувань) з ЦЗ на суб'єктах господарювання педагогічний працівник центру повинен мати методичні рекомендації та зразки оформлення наступних документів :

Зразок теми проведення КОН (КОТ) Додаток № 1.

Загальні заходи, що рекомендуються відпрацьовувати при проведенні комплексних об'єктових навчань (тренувань), незалежно від специфіки об'єкта:

- питання інформаційного забезпечення виробничого персоналу та населення, яке мешкає в зоні відповідальності СГ;
- порядок застосування плану реагування органів управління та сил цивільного захисту об'єкта у разі НС;
- приведення до готовності роботи систем управління об'єктом у НС (пунктів управління, засобів зв'язку і оповіщення та чергових і диспетчерських служб);
- відпрацювання порядку видачі приладів контролю, засобів індивідуального захисту та приведення до готовності щодо використання захисних споруд цивільного захисту;
- організація радіаційного та хімічного спостереження, дозиметричного контролю;
- забезпечення виконання аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт;
- питання з поновлення роботи об'єктів за наслідками надзвичайних ситуацій та створення необхідних запасів матеріалів і устаткування;

- організація досліджень на спеціальному об'єктових навчанні (тренуванні) з питань цивільного захисту.

Програму та теми загальної підготовки працівників, які не входять до складу спеціалізованих служб і формувань ЦЗ. Додатково бажано мати зразки наступних документів:

А) При проведенні спеціальних об'єктових тренувань спеціалізованих служб і формувань ЦЗ:

- тактичні завдання формуванням цивільного захисту НАИТИ та - схему практичного виконання робіт.

Б) При проведенні протипожежних тренувань (тренування персоналу у діях на випадок пожежі):

- План проведення тренування,

- програми та теми спеціальної підготовки працівників, які входять до складу спеціалізованих служб і формувань ЦЗ.

В) При проведенні протиаварійних тренувань (тренування персоналу щодо дій у разі виникнення аварійних ситуацій та аварій):

- План проведення протиаварійного тренування,

- програму та теми додаткової підготовки з техногенної безпеки працівників об'єктів підвищеної небезпеки.

ВИСНОВОК

Ефективність методичного супроводу залежить від його організації, яка передбачає чітку систему планування заходів, змістовності навчання, підготовленості педагогічного складу та взаємодії Центру з органами влади та суб'єктами господарювання.

Досвід роботи організації здійснення методичного супроводу підприємств, установ та організацій, що проводять навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях за місцем роботи, навчання та проживання показує потребу формування цільового методичного комплексу, що дозволить

здійснювати методичний супровід як суб'єктів господарювання (у період організації та проведення безпосередньо у роботодавця навчання працівників з питань цивільного захисту, пожежної і техногенної безпеки), так і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування (з видання навчально-наочних посібників, забезпечення діяльності консультаційних пунктів та організації заходів цивільного захисту).

Здійснення методичного забезпечення методичного супроводу, як процесу взаємодії суб'єктів навчально-практичної діяльності, спрямованого на створення різноманітних видів методичної продукції, що включає, окрім розроблення і створення оптимальної системи навчально-методичної документації, методичних розробок, дидактичних посібників такі компоненти: апробація та впровадження у практику ефективних моделей, методик тощо.

Основу ефективного вирішення завдання з методичного супроводу складає визначення конкретних завдань з методичного супроводу суб'єктів господарської діяльності та критеріїв оцінки ефективності роботи педагогічних працівників.

Кінцева мета методичного супроводу - оснащення підприємств, установ, організацій методикою здійснення заходів цивільного захисту і на цій основі забезпечення їх рівня роботи відповідно до вимог законодавства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кодекс цивільного захисту України від 02. 10 2012 р., № 5403-VI.
2. ДСТУ 5058:2008 „Безпека у надзвичайних ситуаціях. Навчання населення діям у НС. Основні положення”.
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 16.12.2015 р. № 1052 «Про затвердження положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій».
4. Постанова Кабінету Міністрів України від від 15.02.1999р. №192 «Про організацію оповіщення і зв'язку у надзвичайних ситуаціях».

5. Постанова Кабінету Міністрів України від 30.10.2013р. № 841 «Про затвердження порядку проведення евакуації населення у разі загрози виникнення або виникнення НС техногенного та природного характеру».
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 26.06.2013 р. № 443 «Про затвердження Порядку підготовки до дій за призначенням органів управління та сил цивільного захисту».
7. Постанова Кабінету Міністрів України від 26.06. 2013 р. № 444 «Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях».
8. Постанова Кабінету Міністрів України від 09.10.2013р. № 616 «Про затвердження Положення про добровільні формування цивільного захисту».
9. Постанова Кабінету Міністрів України від 09.10.2013р. № 787 «Про затвердження Порядку утворення, завдання та функції формувань цивільного захисту».
10. Постанова Кабінету Міністрів України від 23.10.2013р. № 819 «Про затвердження Порядку проведення навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту».
11. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 29.05.2014р. № 523 «Про затвердження Типового положення про територіальні курси, навчально-методичні центри цивільного захисту та безпеки життєдіяльності».
12. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 11.09.2014р. № 934 „Про затвердження Порядку організації та проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту”. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 03.10.2014 за № 1200/25977.
13. Наказ Міністерства надзвичайних ситуацій України від 15.08.2007р. № 558 «Про затвердження Інструкції з перевірки та оцінки готовності функціональних і територіальних підсистем єдиної системи цивільного захисту».
14. Наказ Державної служби України з надзвичайних ситуацій від 29.01.2014р. № 44 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо підготовки та проведення командно-штабних навчань».

15. Наказ Державної служби України з надзвичайних ситуацій від 08.08.2014 № 458 «Про внесення змін до Програми загальної підготовки працівників підприємств, установ, організацій до дій у надзвичайних ситуаціях».
16. Наказ Державної служби України з надзвичайних ситуацій від 19.02.2016 № 83 «Про затвердження Організаційно-методичних вказівок з підготовки населення до дій у надзвичайних ситуаціях».
17. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій / О.М.Євдін, В.В.Могильниченко [та ін.]. – К.: КІМ: в 8 т. 2007-2011. Український науково-дослідний інститут цивільного захисту.
18. Зосімов В.П. Управління та організація діяльності у сфері цивільного захисту: практичний посібник. / В.П.Зосімов, В.П.Садковий, Л.В.Ушаков. – Харків, 2006. - 370 с.
19. Носырева, И. Г. Современные формы и методы обучения персонала / И. Г. Носырева // Управление развитием персонала. – 2006. – № 1. – 270 с.